

prací tak probíhala v recentních navážkách. Starší nálezy byly získány při stavbě retenční nádrže, která dosahovala hloubky až 3 m. V rámci výzkumu byl zdokumentován celkový profil, z jehož spodních vrstev byly získány střepy středověké keramiky, které je možné datovat do 14.–15. století. Zjištěná situace souvisí s již dříve učiněnými nálezy středověkých nádob při stavbě polikliniky. Místo nálezu se nachází v severozápadní části středověkého městečka, sled vrstev může znamenat dorovnání terénu související s tehdejší částečnou regulací koryta řeky Jihlavy. S ohledem na poblíž stojící most, resp. historicky probíhající komunikaci směrem na Brno, je možné i zde předpokládat existenci mostu ve středověkém období. Vrstvy tak mohou souviset rovněž s úpravou terénu pro jeho stavbu (Geisler 1997, 156–157).

Literatura

Geisler, M. 1997: Archeologické lokality na katastru města Pohořelice. *Jižní Morava* 33, sv. 36, 149–158.

Summary

A formation with lower layers containing 14th to 15th century pottery was documented during a rescue excavation in Brněnská Street (Pohořelice cadastral area, Brno-Country District).

Ivan Čížmář

Pohořelice (k. ú. Pohořelice nad Jihlavou, okr. Brno-venkov)

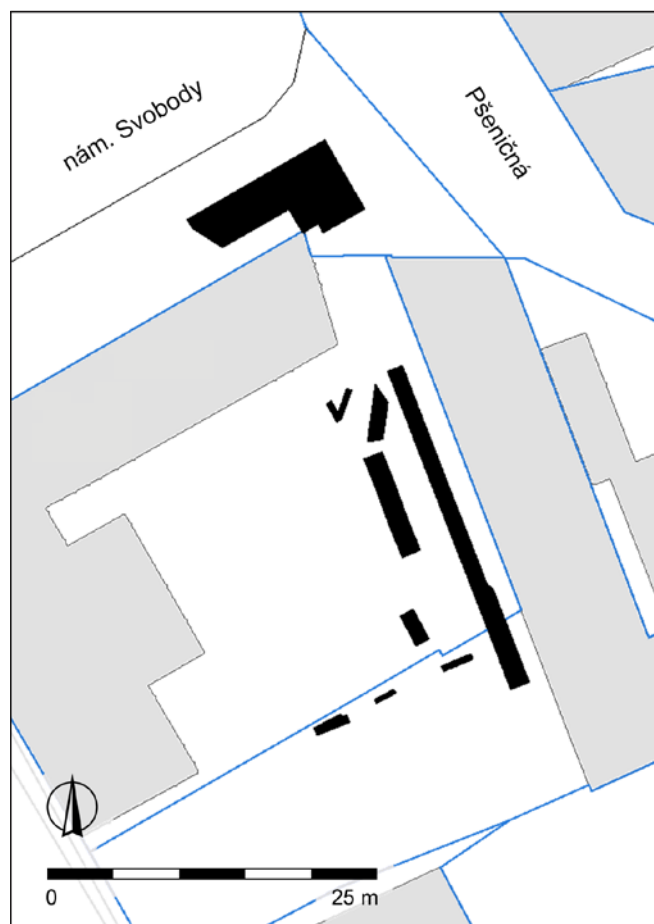
Náměstí Svobody č. p. 79, parc. č. 1919.

Vrcholný středověk, pozdní středověk, novověk. Vesnice/městečko. Skupina/síť sond. Záchraný výzkum. Uložení nálezu: dočasně Archaia Brno z. ú.

Lokalizace: WGS-84 – 48.9812475N, 16.5250139E

Na místě nynějšího domu na náměstí Svobody č. p. 79 v Pohořelicích byl v letních měsících roku 2019 proveden záchraný archeologický výzkum (A41/2019; obr. 89) v místě bývalého hotelu Pffann. Výzkum byl vyvolán kompletní rekonstrukcí objektu a kanalizační sítě.

Městečko Pohořelice bylo patrně založeno brzy na počátku 13. století, hypoteticky se počítá k nejstarším městům na Moravě. Příspěla k tomu výhodná poloha u přechodu přes řeku Jihlavu, přes který vedly cesty z Brna na Mikulovsko, Znojensko a dále do Rakous. Lokalita patřila ve svých počátcích markraběti Vladislavu Jindřichovi. Prvá zpráva o ní pochází totiž z roku 1222 (Borský 2018, 165–186). V místě bývalé hotelu Pffann stál kdysi dvůr zvaný „U Okrouhlého kamene“, o kterém je první zmínka z roku 1598, kdy ho od Voršily, vdovy po Osvaldu Steinerovi, koupil Kryštof Dyckart. Někdy na přelomu 16. a 17. století byl dvůr přestavěn. Následně se zde poměrně často střídali majitelé. Když je roku 1682 postoupen hraběnce Marii Anně z Valdštejna, je uváděn jako pustý. Po roce 1682 nechala nová majitelka dvůr barokně přestavět, ze dvou dřívějších stavení a zastavěním proluk mezi nimi vznikla dnešní mohutná úhlová patrová budova. Stablní katastr z 20. let 19. století zachytil úhlový půdorys budovy, kdy ve dvoře, v koutě sevřeném křídly, stál drobný přístavek a na severovýchodní straně dvora se nacházely různé hospodářské budovy. V roce 1878 došlo k rozšíření budovy o obytnou přístavbu. Další přestavby následovaly po roce 1892 a výsledkem byla změna zájezdního hostince na „moderní“ hotel (Borský 2018, 424–426).

Obr. 89. Pohořelice. Přehled sond záchraného archeologického výzkumu. Archaia Brno z. ú.

Fig. 89. Pohořelice. Overview of the rescue excavation test pits. Archaia Brno z. ú.

Na záchraný archeologický výzkum v prostoru dvora bývalého hotelu Pffann v Pohořelicích jsme byli přivoláni až po vykopání části kanalizace, a i při dalších výkopech inženýrských sítí byly archeologické situace dokumentovány po provedení výkopu stavbou. Jedině v případě prostoru retenční nádrže, zhruba ve střední části dvora, a přípojky do hlavní trasy kanalizace jsme prováděli plošný záchraný archeologický výzkum.

Nejprve byly odkryty dvě cihelné jímky v západní části dvora a cihelná základová zdiva, minimálně jedno z nich odpovídá zdivu bývalé „kočárovny“. Dále byla zachycena novověká dlažba dvora a patrně stejně starý kamenný sklep s podlahou v jihovýchodním rohu dvora. Jejich vznik lze klást patrně na konec 19. století. Dlažba překrývala zahradní horizont a pod ním vrstva štětování dvora s několika vápennými jámami, které odpovídají přestavbám v 19. století. Mladší nález představovala velká vápenná jáma s krustou vápna na dně, kterou lze datovat do období barokní přestavby dvora a domu. Obklopovalo ji štětování dvora datované obecně do 17. století, pod ním ve středu dvora ležely další štětové vrstvy datované do přelomu vrcholného a pozdního středověku (obr. 90).

V prostoru retenční nádrže byl zachycen velký, minimálně 5 m dlouhý, zahlabený objekt, který pokračoval pod niveletem stavby. Odkryta byla jižní a severní hrana objektu, pravděpodobně jde o zahlabený sklep či suterén. Zánik objektu je datovaný po 2. polovině 15. století. V propojce mezi retenční nádrží a kanalizací byly zjištěny podlahy nadzemního domu (Dům 3) datované do 14. – 1. poloviny 15. století. Odpovídají tomu pak vrstvy štětování dvora datované na přelom 14. a 15. století, a snad i pec zachycená v exteriéru. Pod těmito štěty se v jižní

Obr. 90. Pohořelice. Profil R5 s dochovanou stratigrafií od vrcholného středověku do současnosti. Foto Archaia Brno z. ú.

Fig. 90. Pohořelice. R5 profile with a preserved stratigraphy from the High Middle Ages to the present. Photo by Archaia Brno z. ú.

části sondy nacházel zbytek podlahy (Dům 2) s kamennou podezdívkou a sloupovými jámami patrně ze 14. století.

V nehlubším místě stavby, podél východní strany dvora, byly zachyceny podlahy nadzemního domu (Dům 1) a propálené vrstvy po požáru domu, včetně zbytků spálených dřev. Podlahy jsou datovány pouze obecně do 13.–14. století.

Celkově lze shrnout, že záchranným archeologickým výzkumem byly zachyceny tři nadzemní domy (stavby) vrcholně středověké stáří. Všechny patrně zanikly požárem, jak dokládá propálení podlah a zbytky popela, uhlíků a ohořelého dřeva. Lze samozřejmě uvažovat o změnách dispozice na parcele či parcelách v důsledku destrukce domů požáry (Zbranek 2020).

Zajímavostí je potom nález zlomku keltského skleněného náramku (LT C–D) z vrstev vrcholně středověkých štětů.

Starší archeologické situace se nacházejí i pod úrovní záchranného výzkumu, výzkumem nebylo dosaženo geologického podloží. Závěrem je podstatné uvést, že v prostoru dvora bývalého hotelu Pfann v Pohořelicích byla dokumentována více než 1,6 m mohutná archeologická stratigrafie, která dokládá kontinuální vývoj prostoru minimálně od 13. století až do současnosti. Odpovídá to důležitosti sledovaného prostoru, který se nachází přímo v centru historických Pohořelic.

Literatura

- Borský, P. a kol. 2018: *Město Pohořelice*. Pohořelice: město Pohořelice.
 Zbranek, H. 2020: A41/2019 *Pohořelice, hotel Pfann*. Rkp. nálezové zprávy, č. j. MTX202100308. [cit. 2021-10-07]. Uloženo: Archiv nálezových zpráv Archeologického ústavu AV ČR, Brno, v. v. i. Dostupné také z: Digitální archiv Archeologické mapy České republiky <https://digiarchiv.aiscr.cz/id/M-TX-202100308>.

Summary

A rescue excavation (Fig. 89) in 79 Svobody Square in Pohořelice (Brno-Country District) uncovered remnants of the facilities of the former Baroque hotel Pfann in trenches dug for the sewerage system and a retention basin. The reconstructions of this structure were documented, along with the construction works of the court. A court pavement and three horizons of High Middle Ages buildings were also detected (Fig. 90).

Michala Přibyllová, Hynek Zbranek

Pozořice (okr. Brno-venkov)

Hrad Vildenberk, parc. č. 2032.

Středověk. Hrad. Průzkum detektorem kovu. Průzkum.

Uložení nálezů: Ústav archeologické památkové péče Brno, v. v. i.

Lokalizace: WGS-84 – 49.2243106N, 16.8122531E; 49.2245375N, 16.8109354E

I. Na Ústav archeologické památkové péče Brno., v. v. i., byly předány Š. Drápal z Viničných Šumic detektorové nálezy získané z prostoru zříceniny hradu Vildenberk u Pozořic. Kolekce metalických artefaktů obsahovala železnou šipku s tulejí, dva dveřní zámky a fragment trnovitého držadla srpů s kovářskou značkou. Nálezy nelze přesněji lokalizovat než do areálu hradu vymezeného vnějším fortifikačním systémem; lze je tak bezpečně spojit s existencí hradu obývaného v průběhu 14. století.

II. Na jaře roku 2020 nalezla M. Májková z Horákova na západním úpatí hradu Vildenberk ozdobné plechové nákončí opasku. Nákončí ve tvaru stylizované lilie je analogické skupině předmětů, z nichž jeden uváděný z Velké Bystrice na Olomoucku (Hlubek 2019, 308, obr. 91: 4) je ve spojitosti s nálezem ze Zaječic na Chrudimsku možné datovat do 14. století. Širší problematikou těchto oděvních doplňků se blíže zabýval ve spojitosti s lucemburským obdobím J. Musil. V jeho seznamu je možné zmínit k pozořickému exempláři blízké analogie z lokalit Kausche a Černá u Bohdanče, tj. ze severního Německa a východních Čech, a také ze středověkých zaniklých Konůvek na k. ú. Heršpice, okr. Vyškov (Musil 2016, 8, obr. 4: 11, 15). Nález z východního Brněnska je tedy nejspíše dokladem nadregionálních tranzitních dálkových kontaktů mezi střední a severní Evropou. Výrobní zóna těchto specifických liliovitých nákončů je přitom předpokládána v prostoru mezi Norimberkem a Prahou (srov. Musil 2016, 8–9, s literaturou).

Literatura

- Hlubek, L. 2019: Velká Bystrice (okr. Olomouc). *Přehled výzkumů* 60(2), 307–308.
 Musil, J. 2016: Zajímavé středověké nákončí opasku ze Zaječic. *Chrudimské vlastivědné listy* 25(2), 6–9.

Summary

I. Š. Drápal handed over to Institute for Archaeological Heritage Brno detector finds from the 14th century (an iron arrow with a socket, two door locks and a fragment of a spinous sickle handle) from the area of the ruin of Vildenberk Castle near Pozořice (Brno-Country District).

II. In the spring of 2020, M. Májková of Horákov found a decorative sheet metal belt end, shaped like a stylised lily and datable to the 14th century, on the western slope of the castle hill.

Petr Kos, Martina Májková, Štěpán Drápal